

قسمت چهل و یکم

انواع شرکتهای بارفرابری

تفاوت شرکتهای بارفرابری باری با یکدیگر: حسب حوزهی جغرافیایی فعالیت (محلی، ملی، چند کشور ویژه، یک قاره، بین دو قاره یا جهانی)، حسب نوع کالای مورد علاقه برای فعالیت، حسب نوع وسیلهی نقلیه، اندازهی شرکت، نوع فعالیت (کارگزاری، حمل و نقلی، مشاوره‌ای و ...)، سطح تخصصی بودن.

بر حسب انواع مشاغل صنعت بارفرابری: دفتردار واردات یا صادرات یا بار، پیمان مدیریت حمل ریلی و یا جاده ای، بارفرابر پروژه ای، دفتردار ورود به گمرکات، دفتردار ترخیص، مدیر واردات یا صادرات و ...

بر حسب نوع مأموریت: همانگونه که قبلاً توضیح داده شد، نوع مأموریت بارفرابر عموماً نمایندگی از سوی فرستنده/ گیرنده یا حمل کننده است و بعضاً با فعالیتهای کارگزاری و مشاوره‌ای نیز سروکار دارد. در این قسمت به سبب اهمیت موضوع فقط به نقش ارسال کننده پرداخته می‌شود.

ارسال کننده: عامل بارفرابری که در نقش یک " معمار ارسال "، عملیات ارسال و خروج کالاها را ساماندهی و با قسمت ارسال کننده و لجستیک کار می‌کند. این ارسال برای اشخاص حقیقی و حقوقی، نظیر سازندگان و عمده فروشان صورت می‌گیرد. بارفرابر معمولاً به عنوان یک عامل و نه یک حمل کننده کار می‌کند. بدین ترتیب عامل بارفرابری یک شخص ثالث تأمین کنندهی لجستیکی (بدون پایه‌ی سرمایه‌ی) است که برای ارسال محمولات از طرف حمل کنندگان (با پایه‌ی سرمایه‌ی) اقدام می‌کند. در این حالت، شغل بارفرابر درگیری با امور ثبت و تأمین نوبت برای حمل توسط وسایل نقلیه (واگن و کامیون و...) است. کار اصلی بارفرابر، ترتیب دادن جابجایی محموله به مقصد نهایی پس از انعقاد قرارداد یا صدور بارنامه است که از طریق یک یا چند شیوهی حمل و نقل صورت می‌پذیرد. بارفرابر معمولاً رأساً بارنامه صادر می‌کند و نمایندگی‌ها و یا واحدهای وابسته به آن در مقصد امکان تحویل مدارک و اسناد را فراهم می‌کنند.

■ بررسی و تهیهی هرگونه مدرک و مستندات مورد نیاز برای حمل کننده و نهادهای دولتی و آماده سازی امور و طی نمودن فرایندهای مستند سازی از جمله وظایف آنهاست. این بررسی‌ها شامل رسیدگی مدارک و اسناد مورد نیاز مثل فاکتورها و سیاهه‌های بازرگانی، اظهارنامه و بارنامه، اعلامیه‌ی صادراتی ارسال کننده، ترخیصیه، سایر اسنادی که به وسیلهی حمل کننده یا کشور صادر کننده، وارد کننده و یا ترانشیپمنت ارائه می‌شود (که در حال حاضر بسیاری از این اطلاعات در محیط مجازی بدون کاغذ،

پردازش می‌شود). در اینجا ترخیصیه به سندی اطلاق می‌شود که طبق آن صاحب کالا برای ترخیص کالا به گمرک معرفی می‌شود.

▪ همکاری با دیگران، به گونه‌ای که به طور شفاف با مسئولین ذیربط ارتباط برقرار کرده و امور را ساماندهی می‌کند.

▪ اخذ، بررسی و آماده سازی مستندات و مدارک مورد نیاز امور گمرکی و بیمه ای، مذاکره درباره‌ی هزینه‌های مرتبط با بار مالی بیمه‌ی کالا و طرح دعاوی بیمه ای، مشخصات بسته بندی، هماهنگ سازی با رژیم‌های حقوقی و مقرراتی و همچنین سازوکارهای مالی کشورهای خارجی مورد نظر.

▪ مذاکره برای صورت بندی هزینه‌های حمل، انعقاد قرارداد و اداره کردن جابجایی محمولات.

▪ بررسی و برنامه ریزی تعیین مسیر بهینه در ارسال محموله با احتساب هزینه، زمان حمل و مدت کل سفر.

▪ جمع آوری محمولات در بنادر و پایانه‌های مرزی برای دریافت و ارسال.

▪ برری مسائل ایمنی برای کالاهای فاسد شدنی، ویژه یا با ماهیت خطرناک. در اینجا کالای خطرناک محموله ایست که طبق دفترچه‌های طبقه بندی قانونی داخلی یا کنوانسیون‌ها و اتحادیه هایی (که کشور ایران آنها را به رسمیت می‌شناسد)، خطرناک محسوب شود.

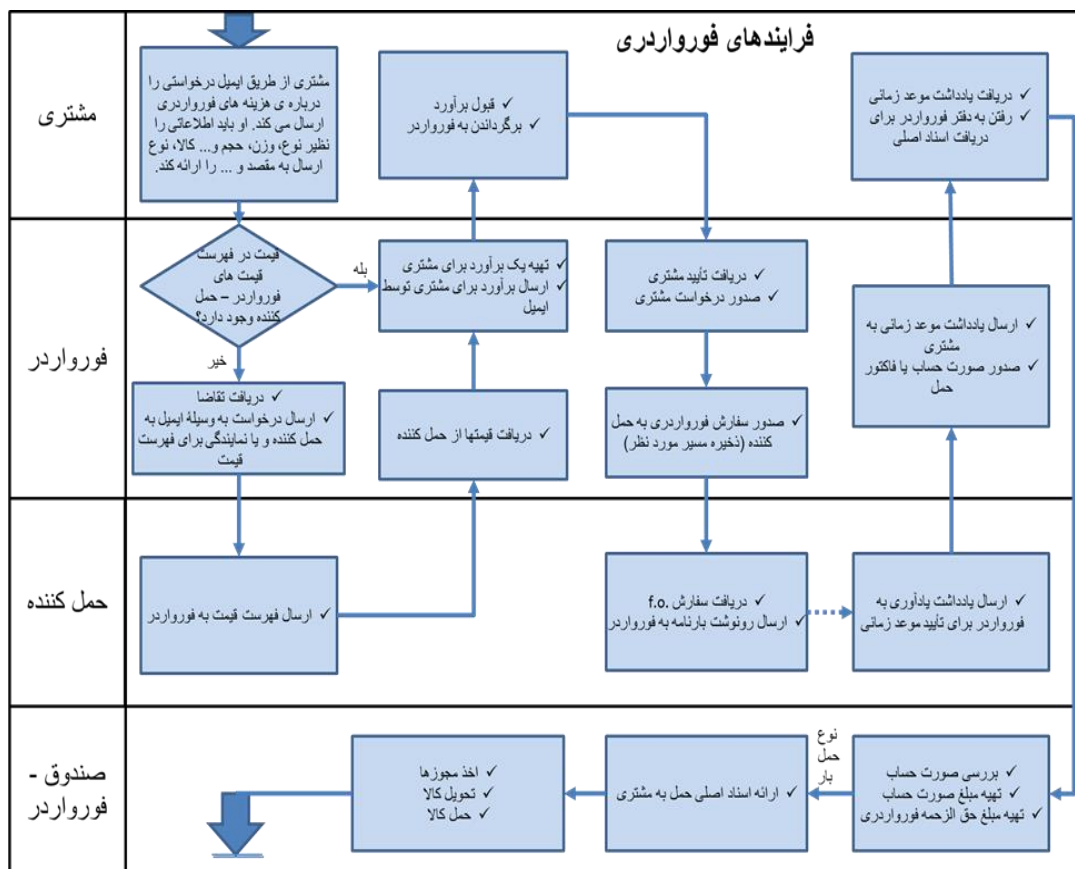
▪ ترتیب دادن امر بسته بندی مناسب با احتساب وزن و ماهیت کالا، جنس و قیمت کالا، هزینه ها، شرایط آب و هوایی و منطقه ای، تحویل گیری و تحویل دهی، شرایط انبارداری کالا در مقصد. بسته بندی ممکن است برای قراردادن کالا در کانتینر انجام پذیرد، که در این صورت با بسته بندی مجزا به کلی فرق می‌کند

▪ انجام امور رهگیری زمینی و دریایی.

▪ ارائه‌ی خدمات مربوط به تأیید حمل به وسیله‌ی انواع شیوه ها.

▪ ارائه‌ی خدمات هماهنگ کننده با حمل و نقلهای زمینی (ریلی و جاده ای) و حتی سایر شیوه ها، در صورت لزوم برای ارسال کنندگان کوچک (خرده بار) که محمولات کافی برای بکارگیری یک واحد کامل حمل (اعم از واگن یا کانتینر) را ندارند (به منظور تضمین راه حل‌های کم هزینه و ایمن) .

- برقراری ارتباط با اشخاص ثالث برای جابجایی کالاها (به وسیله‌ی شیوه‌های ریلی، جاده‌ای و غیره) مطابق با نیاز مشتری، آماده سازی اسناد ارسال و صادرات.
 - ترتیب دادن امور بیمه‌ای و کمک به موکلین در طرح دعاوی.
 - توانایی انجام امور باربری، جمع آوری و تحویل دهی بار در باراندازها و محوطه‌های ویژه‌ی ریلی و جاده‌ای اطراف پایانه‌های مرزی، پایانه‌های خشک و بنادر بزرگ.
 - دارا بودن شناسه‌ی شغلی در اتحادیه‌ها و نشریات ثبت صنعت بارفرابری (فهرست بارگیری لویدز یا خطوط کشتیرانی یا نمایندگی‌های مربوطه).
- در فلوجارت زیر فرایندهای مربوطه به تفکیک سه عامل: مشتری، بارفرابر، حمل کننده نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود، بارفرابر نقش کلیدی در پیوند دادن و هماهنگ سازی بین مشتری با حمل کننده از یک طرف و بین آنها با سایر ادارات (گمرک، بنادر، واحدهای صادرکننده‌ی مجوز و غیره) ایفا می‌کند.

دانش و مهارت‌های بارفرابر

داشتن دانش در سه حوزه‌ی اصلی فعالیت یک بارفرابر شامل حمل و نقل و مقررات مربوطه در طول سفر (در کشورهای مختلف)، بنادر و گمرکات، بیمه و بازرسی می باشد. اصول بارفرابری بر فرض جابجایی کارآمد، ایمن و کم هزینه‌ی کالا، که آنرا در تمامی سفر در شرایط مناسب حفظ می‌کند، استوار است. برای تحقق آن، لازم است که بارفرابرها در زمینه‌ی مدیریت لجستیک (شامل نیروی انسانی، تسهیلات و تدارکات) مورد نیاز هم تخصص داشته باشند، تا تحویل دهی به موقع کالا را تضمین کنند.

داشتن اطلاعات و مهارت برای جستجوی مقررات بارفرابری، جزئی جدایی‌ناپذیر برای ارسال موفقیت‌آمیز محمولات و تحویل دهی درست کالاها محسوب می‌شود. مثلاً داشتن معلومات درباره‌ی مقررات گمرکی ایران یا سایر کشورهای که در آنها فعالیت می‌کند، عامل مهمی در جابجایی موفقیت‌آمیز کالاها از طریق بارفرابری باری وابسته به خدمات صنعت مربوطه است. بسیاری از مؤسسات واسطه‌گری گمرکی به این امر واقف بوده و تضمین می‌کنند که با صلاحیت‌ترین کارکنان را به کار گرفته تا راحت‌ترین نحوه‌ی ارسال یا ترخیص را برای موکلین خود به ارمغان آورند. مذاکره درباره‌ی وضعیت لجستیک و مقررات بارفرابری کاری پیچیده است. مناسب‌ترین راه صادر و وارد نمودن کالاها، به انتخاب درست مؤسسه‌ی واسطه‌گری و همچنین بارفرابری قابل اعتماد وابسته است.

دانش ضروری

۱- آگاهی از زنجیره‌های تأمین مرتبط با فعالیت تخصصی خود در ایران و سایر کشورهای در حال فعالیت.

- ۲- دانستن انواع فرایندهای لجستیکی، لجستیک طرف سوم و چهارم.
- ۳- داشتن شناخت از مراکز متنوع لجستیکی، پایانه‌های خشک، مناطق آزاد و ویژه‌ی اقتصادی کشور و نحوه‌ی تعامل با آنها.
- ۴- آگاهی از مقررات و کنوانسیونهای و پروتکلها بین المللی، کدهای اجرایی و روشهای استاندارد قابل کاربری برای برنامه ریزی و ساماندهی بارفرابری بین المللی حمل ریلی و جاده‌ای (شامل واردات، صادرات و ترانزیت کالا).
- ۵- داشتن شناخت از تعاریف، مفاهیم و استفاده از آنها در مقررات بین المللی بازرگانی (اینکوترم و کُمبیترم) منتشر شده به وسیله‌ی اتاق بین الملل بازرگانی و همچنین مقررات جدید آن.
- ۶- دانستن مسائل مربوط به روشها و مقررات ایمنی، بهداشت کار و محیط زیست.
- ۷- داشتن شناخت از انواع وسایل نقلیه ریلی و جاده‌ای، کاربری آنها، ظرفیت آنها و مسیرهای اصلی مربوطه و تعرفه‌های هریک.
- ۸- دارا بودن شناخت کافی از مسیرهای حمل متفاوت و بهره‌گیری از بهترین آنها با عنایت به هزینه، سرعت و امنیت حمل.
- ۹- دانستن تجهیزات ایستگاهها و پایانه‌های بزرگ ریلی و جاده‌ای باری، انبارها و باراندازهای سراسر منطقه.
- ۱۰- آگاهی از انواع بارها و محمولات و چگونگی ترکیب آنها و نحوه‌ی رسیدگی به بار.
- ۱۱- دارا بودن شناخت کافی از کانتینرهای ریلی و جاده‌ای و کانتینری کردن بارها (شامل انواع، ابعاد، مشخصات اصول بارگیری، مقاصد، فرایندها، برنامه ریزی بارگیری و تخلیه‌ی کانتینرها).
- ۱۲- دارا بودن منابع اطلاعاتی و مستندسازی مورد نیاز هنگامی که برنامه‌ریزی و ساماندهی بارفرابری بین‌المللی به وسیله‌ی حمل ریلی و جاده‌ای به عمل می‌آید، شامل مجوزهای ضروری و انتقال اختیارات ذریبط مورد نیاز.

۱۳- دانستن اصول و فنون ارتباطات الکترونیکی دوطرفه که در آن رسیدگی برای تأیید پیامهای ارسالی و دریافتی و همچنین پاسخهای داده شده و دریافت شده، مبهم نبوده و به درستی و روشنی قابل فهم باشد.

۱۴- درک اصول کیفیت تضمین و استاندارد خدمات مشتری، سیاستها و روشها (به ویژه هنگامی که در صنعت بارفرابری بین المللی بار اعمال می شود).

حقوق بارفرابر

- ✓ مبرا بودن در برابر هرگونه ضرر و خسارت بر اثر ارائه‌ی اطلاعات اشتباه یا قصور مشتری، نمایندگان یا گیرنده کالا.
- ✓ مطلع نشدن از خسارت وارده پس از تحویل دهی کالا تا یک مدت معین قانونی.
- ✓ عدم مراجعه‌ی گیرنده برای تحویل‌گیری محموله تا یک مدت مشخص قانونی و وارد آمدن خسارت به کالا پس از آن.
- ✓ توقف عملیات حمل و نقل بر اثر عوامل خارج از اختیار او و وقایع پیش بینی نشده همچون حوادث بزرگ طبیعی، امور امنیتی، عوامل فورس ماژور.
- ✓ عدم اعلام مشتری در باره‌ی مشخصات خاص کالا (نظیر گرانقیمت بودن، حساسیت و شکنندگی، خطرناک و ویژه بودن، فساد پذیری سریع، تخریبگر بودن برای وسیله‌ی نقلیه و یا سایر کالاها).

مزایا و معایب راه اندازی نظام بارفرابری در یک شیوهی حمل و نقل

الف- مزایا

- دارا بودن فراغت بیشتر نسبت به حمل کننده برای انجام امور جزئی و متنوع بازرگانی.
- انجام برخی از فعالیتهای کاملاً تخصصی حمل و نقلی.
- ارائه‌ی مشاوره و همراهی با صاحبان کالا در ارسال محمولات به بهترین نحو (در حد توانایی).
- کمک به حمل کننده در زمینه‌هایی که فاقد امکانات، تخصص، و نیروی انسانی کافی است.

- ایجاد ارتباط تنگاتنگ با تولیدکنندگان، تأمین کنندگان و سیستم‌های لجستیکی در سطوح ملی و بین‌المللی.
- آشنایی با مقررات گمرکی کشورهای مختلف و همچنین اتحادیه‌ها و کنوانسیون‌های بین‌المللی و کمک در ترخیص سریع کالاها.
- ایجاد روابط مستحکم با بخش حاکمیتی شیوه‌های حمل و نقلی مربوطه در کشورهای مختلف.
- عضو بودن در اتحادیه‌ها و کنوانسیون‌های بین‌المللی ذیربط .

ب- معایب

- ضعف قوانین و مقررات ملی حاکم بر فعالیت‌های بارفرابری و کارگزاری حمل و نقل در ایران.
 - وجود مشکل رتبه بندی (اعتبار) بارفرابرها حسب امکانات در اختیار و توانایی‌های مربوط به حوزه‌ی تخصصی خود.
 - نبودن تضمین‌های کافی مالی برای تأمین غرامت و جبران خسارات هنگفت وارد آمده به صاحبان کالا در صورت قصور بارفرابر در انجام وظایف محوله.
 - مشکل برقراری روابط شفاف بین بارفرابر و حمل کننده حسب مقررات.
 - مشکل ایجاد رقابت‌های درونگروهی بارفرابرها و بروز پدیده‌های شکنندگی سطح تعرفه‌ها و یا کند شدن گردش مالی بازار حمل و نقل.
- خاطر نشان می‌سازد بخشی از معایب امر بارفرابری، ذاتی این نوع شرکتها نیست و به اشکالات برون سازمانی نظیر مشکلات گریبانگیر نظام لجستیک کشور، ضعف مقررات در سطح ملی در این زمینه، مشکلات بیمه‌ی مسئولیت، فقدان اطلاعات صاحبان کالا و غیره وابسته است.

نحوه‌ی ورود به حوزه ریلی و آموزش

علاوه بر لزوم دارا بودن شرایط تأسیس و فعالیت همچون سایر شرکتهای فعال در حوزه‌ی ریلی، ضرورت دارد که برخی از کارکنان آنها در کلاسهای ویژه‌ی راه آهن شرکت کنند. متأسفانه راه آهن ایران برای کلیه‌ی شرکتهای متقاضی فعالیت در حمل ریلی، دوره‌های آموزشی آشنایی کلی (شامل ساختارهای تشکیلاتی، پرسنلی و مالی،

امور زیربنایی، مسیرهای حمل و ایستگاهها، انواع بارهای قابل حمل توسط راه آهن و ... طراحی و راه اندازی نکرده است. اینکار سبب می شود که به جای پرس و جو حین فعالیت، از همان ابتدا آشنایی نسبی با راه آهن به دست آید.

ضمن اینکه برقراری دوره های آشنایی کمی تخصصی تر به تفکیک حوزه های فعالیت شرکت مزبور مانند ناوگان، سیر و حرکت و امور اداری و مالی نیز مهم است. طراحی درس، مدت دوره، جزوه ی قابل تدریس، افراد واجد شرایط طی دوره، می بایست توسط مرکز آموزش راه آهن تهیه شود. و به دنبال آن لازم است که برگزاری کلاسهای درس، انجام امتحان و صدور گواهی نامه توسط بخش خصوصی و تحت نظر راه آهن صورت پذیرد.

برخی از مشکلات بارفرابری

از آنجایی که مرجع خاصی برای بارحرفه ی فرابری در کشور وجود ندارد، شاغلین در امر بارفرابری، برای فعالیت در هر زمینه ای باید مجوز جداگانه ای اخذ کنند. امر بارفرابری در ایران رشته ی تحصیلی خاصی ندارد و لذا بارفرابران اغلب به طور تجربی و استاد شاگردی تخصصها و فنون ذیربط را فرامی گیرند. این مشکل به سبب ارج ننهادن و فقدان سازماندهی یکپارچه ی امر لجستیک در کشور پدید آمده است.

اکثر بارفرابرانی که درخواست فعالیت در راه آهن را می نمایند، سابقه ی فعالیت در حمل و نقل جاده ای بین المللی دارند. آنها دریافته اند که می توانند بخشی از بارهای ترانزیتی را با قیمت کمتر یا کیفیت مناسب تر، یا با اطمینان بیشتر از طریق راه آهن حمل کنند. اما به دلیل نداشتن جایگاه مناسب، اکثراً با بی اعتنایی یا درهای بسته روبرو می شوند. شاید بخشی از این کج رفتاریها ناشی از مثبت نبودن دیدگاه مسئولین، نبود رویکرد جامع به این حرفه و فقدان مقررات مربوطه باشد. امید است که به زودی با ارتقای جایگاه و یکپارچگی نظام لجستیکی کشور، این ضعف اساسی هم در راه آهن مرتفع شود.

(این نوشتار ادامه دارد)

سید منصور محمودی مشاور انجمن صنفی شرکت های حمل و نقل ریلی و خدمات وابسته